

امام هادی (ع) به شدت با انحرافات اعتقادی مبارزه می‌کردند

مروجی طبسی گفت: امام هادی (ع) برای مقابله با جریان‌های انحرافی، انقلاب فکری عمیقی در جامعه ایجاد کردند تا جامعه در برابر امواج سهمگین عقاید مسموم برخوردهای مناسبی را اتخاذ نمایند.

مروجی طبسی گفت: امام هادی (ع) برای مقابله با جریان‌های انحرافی، انقلاب فکری عمیقی در جامعه ایجاد کردند تا جامعه در برابر امواج سهمگین عقاید مسموم برخوردهای مناسبی را اتخاذ نمایند.

خبرگزاری مهر - گروه دین و آیین - زینب حسینی روش: امروز سوم رجب سالروز شهادت جانشین امام هادی علیه السلام است. امام هادی علیه السلام با اینکه شدیداً توسط حکومت عباسی تحت نظر بود، فعالیت‌های خود را به شیوه‌ای مطابق اوضاع زمان خویش به پیش برد. از مهمترین فعالیت‌های ایشان این بود که به مردم از راه‌های گوناگون آگاهی داده و منصب امامت و مقام علمی خود را در طی سخنان خویش و در مناظرات و پرسش و پاسخ‌های علمی، آشکار کرده و تثبیت کنند. بدیهی است که جریان‌های فکری و کلامی مسموم و منحرف و اندیشه‌های آنان در نقاط مختلف تاریخ بشریت وجود داشته و همواره این مسأله از دغدغه‌های جوامع انسانی است.

جامعه‌شناسی؛ عصر امام علی النقی (ع) نیز از این امر مستثنی نبوده و به سبب رشد و گسترش فرهنگ‌های بیگانه و نشر عقاید و افکار گوناگون آنان از دوره‌های پیشین به ویژه عصر امام رضا (ع) و امام جواد (ع) شاهد بحران‌هایی هستیم. به مناسبت سالگرد شهادت آن امام همام و به منظور آشنایی بیشتر با نحوه مواجهه امام هادی (ع) با جریان‌های انحرافی با حجت الاسلام محمد محسن مروجی طبسی عضو هیأت علمی دانشگاه ادیان و مذاهب اسلامی به گفتگو پرداختیم که حاصل آن را در ادامه می‌خوانید:

محمد محسن مروجی طبسی با اشاره به مواجهه امام هادی (ع) با جریان‌های کلامی گوناگون و نحوه تبیین مبانی کلامی شیعه عنوان کرد: سیاست کلی اهل بیت علیهم السلام و از جمله امام هادی علیه السلام مبارزه سیاسی در برابر ظلم و اختناق بود، اما روش هر کدام از این بزرگواران به خصوص با منطق انسان ۲۵۰ ساله که رهبر معظم انقلاب به آن اشاره دارند با یکدیگر متفاوت است. هر کدام از امامان با روش خاصی این مبارزه را دنبال می‌کردند. مبارزه ایشان از سویی با حکام غاصب و ظلم و جور آنان بود و از سوی دیگر با جریان‌های انحرافی که در بستر این حکومت‌ها به وجود آمده بود، مبارزه می‌کردند. امام هادی (ع) نیز با چند روش مستقیم و غیر مستقیم به مبارزه با فسادهای موجود زمان خود پرداختند.

عضو هیأت علمی دانشگاه ادیان و مذاهب اسلامی ادامه داد: امام هادی (ع) گاهی خود مستقیماً وارد میدان شده و در محافل و مجالسی که برخی سرکرده‌های جریان‌های انحرافی حضور داشتند به مقابله با آنها می‌پرداختند و با بیانات صریح و روشن‌گرانه خود، تفکرات و عقاید انحرافی آنها را نقد و ابطال می‌کردند. ادعیه و دعاهایی که از سوی امام هادی (ع) مطرح و تعلیم داده می‌شد نیز بخشی از روش‌های مستقیم هدایتی آن حضرت به شمار می‌رود. ایشان افکار و عقاید صحیح را در قالب دعا به شیعیان تعلیم می‌فرمودند.

وی در ادامه با اشاره به یکی از جریان‌های فعال آن عصر عنوان کرد: در دوران امام هادی (ع) جریانی به نام مقصره وجود داشتند که به بهانه مبارزه با غلات، شأن و مقام اهل بیت (ع) را به شدت تنزل می‌دادند. امام هادی (ع) با تعلیم و آموزش زیارت جامعه کبیره و زیارت غدیریه و آموزش و انتشار این زیارت‌ها با جریان فکری منحرف مقصره مقابله فرمودند و از این طریق معارف ناب را در جامعه رواج دادند. زیارتنامه غدیریه امام هادی (ع) زیارتی بسیار عالی‌المضامین است که اعتقادات معنوی و ولایی مؤمنین را تقویت می‌کند.

مروجی طبسی به روش غیر مستقیم تبلیغی حضرت اشاره و تصریح کرد: امام هادی (ع) روش غیر مستقیمی نیز جهت هدایت مردم به کار می‌بردند و آن تربیت اصحاب و شاگردان بود. ایشان شاگردانی عالم و اندیشمند تربیت کردند که به صورت آتش به اختیار در مناطق مختلف جهان اسلام در آن روزگار حضور پیدا کرده و با انحرافات مبارزه می‌کردند. از آن جمله می‌توان به حضرت عبدالعظیم حسنی (ع)، علی بن مهزیار و فضل بن شاذان نیشابوری اشاره کرد. این شخصیت‌های برجسته همگی از اصحاب و شاگردان امام به شمار می‌آیند که به دیارهای مختلفی مهاجرت اجباری کرده و در این مهاجرت‌ها منشأ خیرات و برکات بسیاری شدند. آنها مذهب اهل بیت (ع) را به نقاط مختلف گسترش داده و با جریان‌های انحرافی به مقابله پرداختند.

مبارزه با انحرافات فکری از مهم‌ترین تحولات دوران امام هادی (ع)

عضو هیأت علمی دانشگاه ادیان و مذاهب اسلامی ادامه داد: با اینکه شرایط در دوران امام هادی (ع) شرایط بسیار سختی بود و آن حضرت و یارانشان باید به روش تقیه عمل می کردند و با تدبیر کارهای مبارزاتی را پیش می بردند، اصحاب امام که در کتاب ها بیش از صد نفر نام برده شده توانستند با تربیت معنوی در مکتب امام هادی (ع) مذهب و پیام آن حضرت را به اقصی نقاط عالم رسانده و با قرائت های منحرفی که از مذهب تشیع و اسلام می شد، مقابله کنند.

وی نوع انحرافات کلامی آن زمان و چگونگی مبارزه حضرت اشاره کرد و گفت: برخی از انحرافات که در دوران امام هادی (ع) وجود داشت انحرافات در میان اهل سنت بود، از جمله جریان های انحرافی آن دوران می توان به اشاعره، معتزله، جبریه و مشبهه اشاره کرد. جریانان انحرافی کسانی بودند که نسبت به توحید، صفات الهی و برخی دیگر از مسائل اعتقادی تفکرات کاملاً التقاطی و انحرافی داشتند. امام هادی (ع) گاهی با بیانات مستقیم خود و گاهی نیز از طریق شاگردان و اصحاب با این منحرفین مقابله می کردند. در بین شیعیان نیز جریانان انحرافی مانند جریان مقصره وجود داشت. جریان انحرافی دیگری که در آن دوران وجود داشت جریان صوفیه بود. امام هادی (ع) با بیانات خود انحراف این جریان را اعلام کرده و با دعوت به تلاش و شریعت دست رد بر طریقت مزورانه صوفیه زدند.

مروچی طبسی در پاسخ به این پرسش مبنی بر اینکه گفته می شود در میان روایاتی که به عنوان احتجاجات امام هادی (ع) نقل شده، بیشترین حجم مربوط به مسئله جبر و تفویض است؛ آیا صحیح است؟ گفت: نمی توان گفت بیشترین حجم احتجاجات امام هادی (ع) مربوط به مسئله جبر و تفویض است اما به هر حال حجم قابل توجهی از احتجاجات امام به این مسئله برمی گردد. مسئله جبر و تفویض یکی از مسائل کلامی بود که دست آویز اغراض سیاسی حکام قرار گرفته بود. به طوری که زمانی که حکام می خواستند جنایتی مرتکب شوند آن را به خدا نسبت داده و می گفتند ما مجبور بودیم این کار را انجام بدهیم. از طرف دیگر در مقابل این جریان، جریان دیگری به نام مفوضه وجود داشتند که معتقد بودند تمامی اراده ها و مشیت ها به دست انسان است. فارغ از بحث علمی مسئله جبر و تفویض دست آویز و ملعبه حکام جور قرار گرفته بود و این اهمیت و ضرورت روشننگری در این زمینه را بیشتر می کرد.

عضو هیأت علمی دانشگاه ادیان و مذاهب اسلامی ادامه داد: به همین خاطر امام هادی (ع) با منطق الهی و بیانات روشنگرانه خود به مبارزه و ابطال این تفکر انحرافی پرداختند و در این مسیر با افراد مختلفی احتجاج کردند. امام با بیان جمله پرمعنا «لا جبر و لا تفویض بل امر بین الامرین» راه سو استفاده های سیاسی را بستند.

وی درباره مناظرات و مکاتبات امام هادی (ع) که مربوط به مسائل اعتقادی می شود، خاطرنشان کرد: در زمان امام هادی (ع) جریان های فکری منحرف از جریان به فرقه اعتقادی تبدیل شده بودند. تا قبل از این زمان جریان های انحرافی بیشتر رنگ و بوی سیاسی داشتند اما در زمان آن حضرت این جریان ها اساسنامه و مانیفست اعتقادی برای خود تدوین می کردند و در حال تبدیل شدن به فرقه بودند. برای مثال کتاب السنه احمد مربوط به یکی از همان فرقه های اعتقادی انحرافی است که ابتدا بر اساس تفکرات سیاسی شکل گرفته بود اما از قرن سوم آن تفکرات انحرافی تبدیل به متون اعتقادی شدند. امام هادی (ع) به شدت با این انحرافات اعتقادی مبارزه می کردند؛ بنابراین مبارزه با انحرافات فکری از مهم ترین تحولات دوران امام هادی (ع) به شمار می رود.

وی در پایان تاکید کرد: امام هادی (ع) به عنوان رهبری اسلامی با بینش و آگاهی انقلاب فکری عمیقی در جامعه ایجاد کردند تا جامعه در برابر امواج سهمگین عقاید و افکار مسموم برخوردهای مناسبی را اتخاذ نمایند. طوری که حضرت در گام نخست برخورد با این جریان های فکری و کلامی از قبیل افکار و ادیان پیشین، عقاید خرافی، جریان های الحادی، التقاطی و نیز آرا و اندیشه های فلسفی وhellip با راهبرد هدایت آفرینی و بصیرت افزایی به خلق شیوه های کاربردی در برخوردهایشان پرداختند. ایشان با روش های هنرمندانه در گام نخست در برخورد با جریان های فکری و کلامی با لحاظ نمودن شرایط و آداب، مهارتها و فنون و نیز اهداف و آرمانها را می توان همچون اضلاع مثلثی در شخصیت امام هادی (ع) در برخورد با این گروههای منحرف از هر جریان فکری و کلامی تصور نمود که هر انسان منصف در هر جایگاه و مرتبه ای را نخست به ژرف اندیشی و سپس به تصدیق و تحسین وا می دارد.